

Braki kadrowe i problemy finansowe oddziałów neonatologicznych w skontrolowanych szpitalach utrudniały zapewnienie odpowiedniej opieki nad noworodkami. W latach 2022-2023 w szpitalu w Biskupcu kilkakrotnie wstrzymywano realizowanie świadczeń z zakresu neonatologii. Z kolei w szpitalu w Bartoszycach, w związku z problemami z zatrudnieniem lekarzy pediatrów i neonatologów, łączono dyżury na oddziałach dziecięcym, noworodkowym i rehabilitacyjnym. NIK zwraca uwagę, że trudna sytuacja oddziałów noworodkowych, w połączeniu ze spadkiem liczby urodzeń w ostatnich latach, stwarza realne zagrożenie likwidacji tych oddziałów.

W Polsce obowiązuje 3-stopniowy podział oddziałów noworodkowych ze względu na ich poziom specjalizacji (referencyjności): poziom I, II i III. Referencyjność to system klasyfikacji, który ocenia zdolność szpitala do zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej w określonych obszarach. Większość oddziałów to oddziały I oraz II stopnia referencyjności. Z kolei III stopień to placówki wysokospecjalistyczne i kliniczne, na które trafiać mają dzieci wymagające intensywnej opieki medycznej i zaawansowanego leczenia.

W szpitalach o najniższym stopniu referencyjności brakuje lekarzy neonatologów - specjalistów, zajmujących się leczeniem i opieką nad noworodkami, w tym wcześniakami. Niekorzystny wpływ na funkcjonowanie oddziałów noworodkowych ma zmniejszająca się z roku na rok liczba porodów. W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim urodziło się mniej niż 10 tys. dzieci, czyli o 3 tys. mniej niż 2019 r. (niecałe 13 tys. dzieci). Co istotne, **spadek liczby urodzeń nie dotyczy wyłącznie tego województwa, a całego kraju.** Według szacunków GUS w 2023 r. w Polsce urodziło się 272 tys. dzieci (spadek o 11% w stosunku do 2022 r. – wówczas odnotowano 305 tys. urodzeń). Jest to najmniejsza liczba urodzeń od czasu zakończenia II wojny światowej. Ze względu na **niż demograficzny, brak odpowiedniej liczby neonatologów oraz problemy finansowe oddziałów noworodkowych, niektóre szpitale tymczasowo wstrzymują funkcjonowanie takich oddziałów, a nawet rozważają ich likwidację.**

W okresie od września 2023 r. do stycznia 2024 r. NIK skontrolowała sześć szpitali, w tym cztery o pierwszym stopniu referencyjności (Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II w Bartoszycach, Szpital Powiatowy im. Jana Mikulicza w Biskupcu, SP ZOZ Szpital Powiatowy w Piszcu oraz Olmedica w Olecku Sp. z o.o.), jeden (Szpital Pro-Medica w Elku Sp. z o.o.) posiadający drugi stopień oraz Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu o najwyższym III stopniu referencyjności. Celem kontroli było sprawdzenie, w jaki sposób w szpitalach województwa warmińsko-mazurskiego zapewniono opiekę neonatologiczną. Badaniami kontrolnymi objęto warunki realizowania świadczeń, w tym m.in. zapewnienie odpowiedniej liczby personelu medycznego oraz sprzętu, utrzymywanie aparatury medycznej w sprawności technicznej oraz realizację umów zawartych z NFZ. Kontrola NIK ujawniła nieprawidłowości w każdym z tych obszarów badań kontrolnych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych w zakresie leczenia szpitalnego, szpital jest zobowiązany do zapewnienia bezpiecznych warunków opieki medycznej nad noworodkami, w tym odpowiedniej liczby lekarzy pediatrów lub neonatologów. Niespełnienie powyższych wymogów sprawiło, że w latach 2022-2023 **w szpitalu w Biskupcu kilkakrotnie wstrzymywano realizowanie świadczeń z zakresu neonatologii, nawet na okres kilku miesięcy.** Podmiot ten próbował pozyskiwać personel medyczny, jednak bezskutecznie. Z kolei w szpitalu w Bartoszycach, **w związku z problemami z pozyskaniem lekarzy pediatrów i neonatologów zawierano umowy z lekarzami w łączonym systemie czasu pracy.** W konsekwencji lekarze pediatrzy pracowali jednocześnie na trzech oddziałach: dziecięcym, noworodkowym i

rehabilitacyjnym.

W czterech szpitalach objętych kontrolą NIK **nie zapewniono odpowiednich warunków realizowania świadczeń**, określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Przede wszystkim niektóre pomieszczenia szpitala nie były wyposażone w służę umywalkowo-fartuchową, **brakowało łóżek oraz osobnego pomieszczenia dla noworodków** wymagających opieki pośredniej i ciągłej. Poza tym w jednym z tych szpitali nie zapewniono odpowiedniej liczby pomp infuzyjnych.

Z kolei w dwóch przypadkach **budynki szpitali, w których funkcjonowały oddziały noworodkowe, nie były poddawane przeglądom rocznym**, wymagany ustawą Prawo budowlane z 1994 r. Izba podkreśla, że ocena stanu technicznego budynku, jego instalacji i urządzeń ma istotne znaczenie, ponieważ ma wpływ na bezpieczne użytkowanie obiektu.

Zastrzeżenia NIK dotyczyły także utrzymywania sprzętu i aparatury medycznej w sprawności technicznej. W żadnym z kontrolowanych szpitali nie wykonywano należycie obowiązku przeprowadzania przeglądów technicznych tych urządzeń. Niektóre z tych urządzeń w ogóle nie przeszły przeglądów, a w odniesieniu do innych przeglądy wykonywano nawet z kilkumiesięcznym opóźnieniem. W tym w jednym ze szpitali nie dokonano przeglądów urządzeń medycznych przeznaczonych do resuscytacji noworodków.

Ponadto **większość szpitali nierzetelnie realizowała postanowienia umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia**. Chodziło przede wszystkim o obowiązek aktualizowania danych w udostępnianym przez NFZ Systemie Zarządzania Obiegiem Informacji. Nieprawidłowości polegały głównie na udzielaniu świadczeń przez personel medyczny, który nie został zgłoszony do NFZ. Poza tym do Funduszu nie zgłaszano aparatury medycznej, a także zlecano badania diagnostyczne podmiotom zewnętrznym, które nie były zgłoszone do Narodowego Funduszu Zdrowia.

WNIOSKI

Do kierowników jednostek kontrolowanych NIK skierowała 16 wniosków pokontrolnych, które dotyczyły przede wszystkim:

- dostosowania pomieszczeń szpitala, w których udzielane były świadczenia w zakresie neonatologii do wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny
- odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą;
- dokonywania przeglądów technicznych aparatury medycznej w terminach określonych w dokumentacji technicznej;
- rzetelnego wywiązywania się z obowiązku aktualizacji danych związanych z realizacją umowy z NFZ.

Źródło: NIK